

EDINOST

Uredništvo in upravnistvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-37. Dopolni naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglaševalcem in denar pa upravnistvu. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarna "Edinost". Poduredništvo v Gorici: ulica Giusepe Carducci st. 7, I. n. — Telef. st. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

DR. JOSIP WILFAN:

Frisko vprašanje

na III. nacionalitetnem kongresu

Frizi živijo v Holandiji in Nemčiji.

K našemu kongresu so se priglasili samo takozvani severni Frizi, ki bivajo v Slezviku, istočno, oziroma severno od ustja Labe, ob obalah in otokih Severnega morja. Brez dvoma govorijo Frizi poseben germanski jezik, ki je bližji angleščini kot nemščini. Dvomljivo pa je, po glasovih iz njihove lastne srede in seveda tudi iz krogov tistih dveh narodov, katerim bi jih bilo treba drugače pristeti, so li pravi narod ali le nekako pleme, nekaj Stamm, kakor se nemški pravi. Kar se posebej severnih Frizov tiče, se etnografsko vprašanje na licu mesta komplicira s političnim, ker v Slezviku mejita drugo od drugo dansko in nemško politično in kulturno območje in je vsaj za lokalno politiko vendar pomembno, priznava li se par tisoč domačega prebivalstva, več ali manj, k nemški narodnosti in kulturi ali pa k posebnim frizki narodnosti in povrh, kolikor jim je treba zunanje kulture, k danski kulturi. Z druge strani rad priznavam, da je vprašanje severnih Frizov za tako veliko državo kakor Nemčijo in tako velik narod kakor nemški zelo podrejenega pomena in da more torej večina Nemcev presojati to vprašanje s precejšnjo objektivnostjo. Zlasti pa verujem, da je za take reči kakor dr. Pavla Schiemanna, zelo ugodnega voditelja nemških manjšin v okviru naših kongresov, vprašanje severnih Frizov zgolj načelno vprašanje in da se taki možje upirajo pristupu te skupine k našemu kongresu zaradi samo radi tega, ker severni Frizi po njihovem niso narod in ker bi prav radi tega pristup friske skupine tvoril skrajno nevarno, naravnost poguben precedens za naše daljnje delo. Dr. Schiemann razlaga to mnenje tako obširno in tako dosledno na podlagi svojega globoko premišljenega pojmovanja narodnega vprašanja, da mora nasproti njegovi tezi glede severnih Frizov biti izključen vsak sum kake politične tendencioznosti. Prav tako ne morem dvomiti o dobri veri danske, poljske in srbske skupine v Nemčiji, ki so nasprotno zahtevale, da se sprejme tudi friska skupina. Te skupine so s frisko in v zadnjem času tudi z litevsko skupino vred organizirane v politični zvezi «Verband der Minderheiten in Deutschland». Tako je vprašanje pripustja friske skupine k našemu kongresu postalo vprašanje prestiža in obstoja za to zvezo samo. K temu prihaja nezadovoljnost omenjenih manjšin z njihovim položajem v državi. Z odkritostjo, ki prihaja z njegovo močlasti in idealnost, je dr. Pavel Schiemann po izstopu nemških Poljakov, Dancev in Srbov omenil pritožbo manjšin v Nemčiji radi zavlačevanja rešitve šolskega vprašanja potom zakona in s tem namignil na nekaj, kar je s povprečjem zadržanje onih manjšin.

O Frizih se je govorilo že o priliki našega prvega kongresa leta 1925. Vendar se je vprašanje takrat vsaj za mojo osebo pojavilo le mimogrede, tako zelo, da sem nanj od drugega kongresa leta 1926. čisto pozabil in bil v zadregi, ko so mi očitili, da sem prejšnje leto celo obetal, da se to vprašanje do našega drugega sestanka reši. Ker se to ni zgodilo in so že imenovane skupine iz Nemčije sedaj na najodločnejši način predložile zahtevo, naj se friska skupine sprejme, se je spričo nemožnosti takojšnje odločitve sklenilo, da naj odbor, ki je bil na lanskem kongresu izvoljen za pripravo letošnjega kongresa, vprašanje reši najdalje v treh mesecih, to je do konca novembra 1926. Odbor je izvolil za proučevanje vprašanja in za eventualno sporazumno odločitev pododbor sestojel iz svojega nemškega in svojega poljskega člana ter k nesreči, vključ mojemu upiranju, vse ne kot predsednika. Moram vse

to tako obširno razlagati, ker so skupine, ki so izstopile iz našega kongresa, izrecno očitale, skupine pa, ki so se jim s svojo abstinenco pridružile, vsaj s tem korakom meče pritrdilo očitajno, da se je rešitev friskega vprašanja letos zavlačevala. Vzrok zamudi je ležal, kakor sem tem skupinam pred njihovim korakom v obsežnem ustnem poročilu in tudi dokumentarčno dokazal, izključno v moji osebi. Da pa jaz nisem nalašč zavlačeval rešitve, so te skupine pač same priznale s tem, da so mi po svojem koraku še pisмено sporočile svoje, zame tako častno zaupanje.

Ze preveč sem do tu napisal o tej stvari za našo javnost in za omejeni prostor naše «Edinosti». Naj preskočim torej k zadnjemu poglavju, izpustivši posebno tudi obrazložitev svojega osebnega mnenja, ki se je na koncu razvilo v smeri sporne zahteve bolj kot pa nasprotne teze. Prav pred otvoritvijo kongresa, ki se je radi posvetovanja o vseh spornih vprašanjih morala odložiti na popoldne, sem sprožil predlog, da bi se sestavila še manjšajoča pravila za naše skupno delo in zlasti tudi za sprejemanje novih skupin, ter naj bi se do tedaj ne sprejela nobena nova skupina. V teku precej razburjene razprave sem z ozirom na razne pomisleke, ki so se meni samemu oglašali in tudi od druge strani pojavljali, spopolnil svoj predlog še s tem, da sem za že prijavljene skupine predlagal prioriteto (prednost) nasproti vsem skupinam, ki bi se udeležile se priglasi prejšnjemu bi se moglo odločevati glede že priglasi skupin, in končno še junktim med temi skupinami samimi, v tem smislu, da se mora glede njih, po sestavi pravil, istočasno (čeprav ne enako) odločiti. Komisija za sestavo pravil naj se takoj izvoli in loti svojega dela. To se je sprejelo, ne da bi se bil določil kak prejemoten termin, kakor da bi delo komisije nikakor ne smelo trajati več kakor tiste pičle tri dni kongresa, oziroma, kakor se je praktično zahtevalo, še manj, in kakor da bi moral odločitev zlasti o sprejmu Frizov, katerih delegati niso niti bili prišli v Ženevo, pa isti še pred zaključkom kongresa.

Z mojim predlogom so bili posebno težko zadeti Bolgari, ki so bili pripeljali delegata iz Amerike in za katere je polkovnik Tadger, Žid iz Bolgarske, zelo ostro protestiral. Jaz sem pa v prioriteti vseh priglasi skupin in v junktimu med njimi, ki sta se oba enoglasno sprejela, videl nekaj, kar je moral vsem skupinam odtehtati začasno nepriliko, zlasti pa seveda Frizom, ki so z mojim predlogom zadobili najmočnejšo pripravo, (tako sem se takoj po sprejemu svojega predloga izrazil nasproti danskemu delegatu), in bili zavarovani proti eventualnemu zavlačevanju.

V omenjeni komisiji so se na zahtevo manjšinskih delegatov iz Nemčije lotili najprej onega poglavja pravil, ki naj bi reguliralo pripuščanje novih skupin, a se niso mogli o tem sporazumeti. Radi splošne razburjenosti in radi tega, ker smo se jaz in drugi člani predsedništva vendar morali pečati še z drugimi opravili kongresa, je tudi vsaka začasna rešitev prejšnjega vprašanja postala nemogoča. Tako je dr. Jan Kaczmarek, poljski delegat iz Nemčije in član našega odbora in predsedništva kongresa, zadnje popoldne prebral izjavo, da danska, poljska in srbska skupina iz Nemčije izstopijo iz kongresa in zavzamejo nasproti njemu čakalno stališče. Drugi slovaški delegati — razen ukrajinskih iz Rumunije in seveda mene — so se odstranili iz dvorane, ne da bi kaj izjavili, razen Poljaka iz Litve, ki pa tudi ni izstopil, nego se le v ostalem pridružil izjavi svojega rojaka iz Nemčije. V izjavi, ki jo je prebral dr. Kaczmarek, je bilo pomembno to, da se v njej jasno izražalo nezaupanje nasproti nekim skupinam, predvsem gotovo nemški, češ da zasledujejo z našim kongresom samo posebne imperialistične cilje (machiopolitische Ziele) in da se je to stremiljenje pokazalo tudi

v tem, da so se iredentističnim skupinam (menda predvsem Belorusom, Litevcem in Ukrajincem iz Poljske, morda tudi Bolgarom iz Jugoslavije in Grčije) odpirala, lojalnim skupinam (predvsem gotovo Frizom) pa zapirala vrata našega kongresa. Proti tem obtožbam sem jaz kot predsednik takoj nastopil s kratko izjavo in so se potem še po vrsti oglašile vse druge skupine, ki so ostale na kongresu, dodavši tudi zagotovilo svojega zaupanja v moje vodstvo. Obljubil sem, da bom po kongresu takoj prišel s posredovanjem, da bi stvar poravnal in secesioniste privedel nazaj v naš krog.

Novorojenček on. Mussolinija

krščen

Brzojavni častitki kralja in kraljice

FORLI, 28. Danes opoldne se je vršil v vili on. Mussolinija civilni in cerkveni krst njegovega novorojenega sina. Za priči pri krstu sta bila brat načelnika vlade gr. uff. Arnaldo Mussolini in forlijski prefekt. Ob tej priliki je vsadil načelnik vlade po starem domačem običaju šest hrastovih dreves okrog hiše.

Soproga on. Mussolinija je dobila mnogo darov, cvetlic in častitk. Pozdravnih brzojav in voščil, ki prihajajo družini načelnika vlade, je na tisoče.

Njegovo Veličanstvo kralj je poslal predsedniku vlade sledečo brzojavko.

«Izvolite sprejeti moje najprijetnejše častitke k dogodku, ki razveseljuje Vas in Vaše, in moja najlepša voščila za novorojenčka. Pristrni pozdravi Vam zelo naklonjenega bratranca — Viktor Emanuel.»

Njeno Veličanstvo kraljica je poslala gospej Raheli Mussolini sledečo brzojavko:

«Izvolite sprejeti moje najprijetnejše častitke in najlepša voščila Vam in Vašemu sinu. Naklonjena Vam Helena.»

Vodstvo fašistovske stranke se sestane bržkone v nedeljo

RIM, 28. Kakor smo včeraj napovedali, je bila za danes sklicana seja vodstva fašistovske stranke radi odsotnosti načelnika vlade prelazne na poznejši čas. Po vsej verjetnosti se bo vršila v nedeljo, 2. oktobra.

Nov sestanek predsednikov konfederacij napovedan

RIM, 28. Jutri ob 10. dopoldne se spet sestanejo v palači Littorio pod predsedstvom glavnega tajnika fašistovske stranke on. Turatija predsedniki fašistovskih konfederacij. Na jutrišnjem sestanku bodo predsedniki nadaljevali razpravo o gospodarskem položaju v zvezi z vprašanjem mezd, s katerim so se bavili že na poslednjem sestanku.

Ameriški legionarji ob grobu neznanega vojaka in pri papežu

RIM, 28. Davi so se podali člani ameriške legije k grobu neznanega vojaka. Pred grob neznanega vojaka na trgu Venezia so prispeli ob 10. uri. Tu jih je sprejel general Pizzari in jih je nagovoril. Na grob so položili venec cvetja. Svečanosti so se udeležili ameriški poslanik v Rimu Fletcher, vodstvo ameriške legije in zastopniki italijanskih bojevniki, dobrovoljskih organizacij in društva invalidov in mnogo častnikov.

RIM, 28. Ob 13.30 je sprejel papež ameriške legionarje, kakih 400 po številu, v konsistorialni dvorani. Predvsem je vsak posameznik poljubil papežu roko, nato se je papež vsedel na prestol ter v krajšem govoru izrazil svojo radost, da jih vidi kot oče vseh vernikov med svojimi gosti.

«Zlasti si štejemo v radost», je nadaljeval papež, «videti in blagosloviti vas ob misli, da prihajate iz tako daljnjih krajev, iz velike in oddaljene Amerike. V radost nam je misel, da nas z vašim prihodom spomnite na dva tako važna dogodka v svetovni zgodovini: na veliko svetovno vojno ter na pomoč in prispevek mlade Amerike v trenutku, ko je bil tako odločilen za usodo starega sveta.»

Papež je zaključil svoj govor z opozorilom, da njegov blago-

slov ne bo veljal samo vsem navzočim plemenitim in hrabrim legionarjem, ki so prinesli stari Evropi svoj krvni prispevek, ampak tudi vsem onim, ki jih oni zastopajo in sploh vsej Ameriki. Nato je papež podelil legionarjem svoj blagoslov.

Nocoj ob 21. uri je priredilo rimsko mesto ameriškim gostom svečan sprejem na Kapitoliu. Jutri ob 8. uri bodo prisostvovali legionarji konjeniškim vajam v Tor di Quinto. Ob 20. uri zvečer pa jim bodo italijanski bojevniki priredili banket in o polnoči se bodo gostje odpeljali iz Rima.

Senator Apostoli umrl

RIM, 28. Danes ob 4.45 zjutraj je umrl na svojem stanovanju v Rimu senator baron Josip Giordano Apostoli. Za senatorja je bil imenovan l. 1909.

Kralj Boris v Neapelju

NEAPELJ, 28. Včeraj je prispel v avtomobilu v Neapelj bolgarski kralj Boris. Po izletu v Posillipo se je podal v kraljevo palačo Capo di Monte, kamor sta ga povabila vojvoda in vojvodinja D'Aosta na intimen obed. Davi je napravil kralj Boris izlet na Vezuv.

Otvoritev kongresa pediaterov

NEAPELJ, 28. Davi je v veliki avli neapeljskega vseučilišča vojvodinja D'Aosta otvorila 12. kongres italijanskih pediaterov. Kongresa se udeležuje preko 500 zdravnikov.

Izjave bolgarskega profesorja

o predstoječem zasedanju sveta mednarodne zveze društev za Družbo narodov

RIM, 28. Agencija «Atmo» je prinesla vest iz Sofije, da je vseučiliški profesor Trifon Trifonov izjavil sledeče:

«Od 7. do 12. oktobra se bo vršilo v Sofiji zasedanje osrednjega sveta mednarodne zveze društev za Družbo narodov. Otvoritvena seja se bo vršila v gledališču Royal. Ob tej priliki bodo govorili bolgarski ministrski predsednik Ljapčev, profesor Kirov in profesor Aulard, predsednik mednarodne zveze društev za Družbo narodov. Do sedaj je zagotovilo svojo udeležbo 38 delegatov, ki bodo zastopali 22 držav. Med njimi bo tudi grof Bernstoff, poslanec v nemškem parlamentu in bivši nemški poslanik. Med italijanskimi delegati bodo njegova ekscelencija Amedei Giannini, profesor Calavaresi, comm. Villari, poslanca dr. Wilfan in dr. Besednjak ter drugi.

Na vseh plenarnih sejah, katerih sem se udeležil kot bolgarski delegat tako v Parizu kot v Lausanni, Londonu, Varšavi in Berlinu so se dosegli doslej veliki uspehi in mednarodna zveza društev za Družbo narodov je v veliki meri prispevala k razrešitvi važnih mednarodnih vprašanj.

V Sofiji se bo med drugim nadaljevala razprava o nemški narodni manjšini v Poadižju in slovenski v Italiji. O bolgarskih manjšinah se ne bo razpravljalo in to iz lahkega razumljivih razlogov. V Berlinu se je obvezal bolgarski delegat, da ne bo nihče načel vprašanja o bolgarskih narodnih manjšinah in tega se bomo tudi držali.»

Angleška letalka

pristala s svojim letalom sredi ceste blizu Genova

GENOVA, 28. 27-letna angleška letalka Eveline Spooner, ki je odletela danes z letališča v Pisi s svojim malim letalom v smeri proti Nizzi, je bila primorana vsled nenadne poškodbe motorja pristati ob 13.30 na Lido d'Albaro pri Genovi. Na veliko začudenje mimoidočih je letalo pristalo na korzu Francesco Domenico Guerazzi, dasi je nasajen vzdolj korza gost drevedov.

Letalo je nekaj časa držalo po ulici in je nato zavozilo v kup gramoza. Vsled sunka se je zlomil vijak in eno kolo vozička. Ko si je letalka ogledala poškodbe, se je odločila nadaljevati svoj polet z bolj zanesljivim prometnim sredstvom, kot je letalo.

Letalka je priletela pred dnevi iz Anglije in je bila namenjena v Benetke, kjer je hotela prisostvovati tekmi za kupo

Schneider. Radi slabega vremena pa je bila primorana pristati v Pisi, odkoder je z vlakom nadaljevala svojo pot do Benetk. Danes je hotela s svojim letalom se povrniti preko Nizze v Anglijo, pa tudi tokrat je imela smolo.

Levine v Rimu

RIM, 28. Muhasti ameriški milijonar Levine, katerega so že včeraj popoldne pričakovali v Rimu, je včeraj pristal v Ravenni. Davi so ga spet pričakovali poveljnik letališča, novinarji, fotografi in avtomobil nekega rimskega hotela. Pa milijonarja spet ni bilo. Potom radija je celo prispela v Rim vest iz Ravenne, da je Levine ob 10.30 lepo sedel v kavarni in pil pivo.

Kar se ni zgodilo včeraj popoldne in davi, se je naposled zgodilo ob 13.50. Nad Rimom se je prikazala «Miss Columbia» in čez štiri minute je po dveh, treh krogih pristala na letališču Centocelle. Milijonar se je odpeljal v hotel Excelsior, kjer se je nastanil s svojim tovarišem.

V interview, ki ga je dovolil novinarjem, je dejal, da je vznemirjen nad lepoto rimskega mesta in da bi rad videl on. Mussolinija. Ob 17.50 se je podal Levine na ameriški konzulat, menda je šel po potni list, ki ga še vedno nima, odkar je zapustil Ameriko, pa čeprav je s svojo «Miss Columbijsko» preletel že lepo številno evropskih držav.

Posle jugoslovenske državne uprave

bodo prevzele oblastne samouprave

BEOGRAD, 28. Danes popoldne je bila otvorjena v dvorani finančnega odbora konferenca zastopnikov vseh oblastnih skupščin, ki jo je sklical finančni minister, da se z njimi posvetuje glede prenosa poslov države na oblastne samouprave.

Konferenca sta se udeležila tudi minister za poljedelstvo dr. Stanković in minister za socialno politiko dr. Gosar. Ljubljansko oblastno skupščino zastopa njen predsednik dr. Natlačen, mariborsko pa njen predsednik dr. Leskover.

Konferenco je otvoril z daljšim nagovorom finančni minister dr. Marković, ki je v svojem otvoritvenem govoru naglašal, da namerava vlada v zmislu zakona o oblastnih upravah predati oblastnim skupščinam čim več poslov, da bo na eni strani razbremenjena državna uprava, na drugi strani pa razširjen delokrog oblastnih samouprav in omogočeno njihovo uspešno delovanje. Obenem s prenosom teh poslov bo država odstopila samoupravam tudi vse dohodke, ki so bili zvezani s temi posli.

Minister za socialno politiko dr. Gosar je nato poročal o aktivnosti vlade za preskrbo onih pokrajin, ki so bile prizadete po elementarnih katastrofah.

Debata se jutri nadaljuje.

Novo pomorsko konferenco

predlaga Japonska?

NEWYORK, 28. «Newyork Times» je dobil včeraj iz Tokija vest, po kateri bo japonski ministrski predsednik Saito predložil japonskemu ministrskemu svetu načrt o sklicanju nove konference za omejitev pomorskega oboroževanja med Japonsko, Anglijo in Združenimi državami.

Saito bi naj bil izjavil, da goji velike nade v uspehe te nove konference in da so sedaj vse zveze zadostno poučene o težavnem položaju, v kolikor se nanaša na vprašanje omejitve oboroževanja in o drugih vprašanjih, ki jih je treba v zvezi s tem urediti.

V Newyorku se ta vest komentira na zelo različne načine.

Med Beogradom in Sofijo bo vzpostavljen zračni promet

BEOGRAD, 28. Listi prinašajo vest iz Sofije, po kateri je jugoslovenska vlada stavila bolgarski vladi predlog glede vzpostavitve zračnega prometa med Beogradom in Sofijo in glasom katere je bolgarska vlada predlog sprejela. V kratkem se bo do prišla tozadevna pogajanja.

Ruski dolgovi in krediti v Franciji in stališče pariškega lista

PARIZ, 28. «Petit Parisien» napoveduje, da bo tekom prihodnjega tedna izročen moskovski vladi francoski odgovor na poslednje predloge, ki jih je ta predložila glede ureditve vprašanja ruskih dolgov in kreditov v Franciji. Te predloge je stavil ruski poslanik v Parizu Rakowski gospodu De Monzieu. List pravi neglede nato, da je možno ukinitve vseh nadaljnjih pogajanj, da bo francoska vlada v svojem odgovoru pribila, da ureditev vprašanja na podlagi stavljenih ruskih predlogov ni mogoča in da je francoska delegacija že itak dovolj popustila, ko je privolila v 80 odstotno znižanje francoskih kreditov v Rusiji. Spričo tega bi bilo pravzaprav pravilno in naravno, da bi sovjetska vlada dokazala svojo trdno voljo, da se uredi to vprašanje, s tem, da bi najprej plačala svoje dolgove v Franciji in šele potem načela vprašanje novih kreditov.

Članek v «Petit Parisien» se zaključuje s pripombo, da se bo baš radi težavne naloge, ki mu je bila stavljena, ruski poslanik v Parizu Rakowski odločil podati ostavko na svoje mesto in da bo zahteval, naj ga nadomesti kak drug sovjetski diplomat, ki mu bo francosko javno mnenje bolj naklonjeno.

Poljsko-ruska pogajanja

za sklenitev garancijskega pakta napredujejo

VARŠAVA, 28. Poljsko zunanje ministrstvo je dalo objaviti komuniké, po katerem bi se naj bila poljski poslanik v Moskvi Patek in sovjetski komisar za zunanje zadeve Čičerin v svojih poslednjih razgovorih glede sklenitve garancijske pogodbe med obema državama sporazumela v nekaterih točkah te predstoječe pogodbe. O priliki teh razgovorov so bile ugotovljene tudi točke, v katerih se oba pogodbenika še nista sporazumela. V komunikéju je rečeno, da je gospod Patek odpotoval proti Kavkazu z namenom, da poseti poljskega konzula v Tiflisu. Po svojem povratku v Moskvo bo nadaljeval svoje razgovore s Čičerinom o zaključitvi garancijskega pakta med Poljsko in sovjetsko Rusijo.

Nova senzacija

v zadevi generala Zagorskega

VARŠAVA, 28. Vso Poljsko je preplavila ogromna množina anonimnih letakov, ki nosijo naslov: «Resnica v slučaju Zagorskega.» Letaki so bili razposlani iz Katowice in Krakovega. V teh letakih se trdi, da je bil general Zagorski po svojem bivanju v ječi v vilenski trdnjavi v bližini Varšave od častnikov umorjen in da je bilo njegovo truplo vrženo v Vislo. — Vladni listi ugovarjajo tem trditvam, češ da so le navadna obrekovanja. Opozicionalni časopisje pa zahteva, naj oblasti prekinejo svoj molk in naj odgovarjajo na očitke tega letaka.

Z zasedanja sveta Družbe narodov

ZENEVA, 28. Svet Družbe narodov je na zahtevo nemškega zunanjega ministra Stresemanna odgodil na decembrsko zasedanje poljsko zahtevo, da se Poljski dovoli uporaba otoka Westerplatte za skladišče živil in streliva. Nadalje je svet Družbe narodov ukrenil vse potrebno za udeležitev resolucije, sprejete na zasedanju Družbe narodov glede gospodarske organizacije Družbe narodov.

Koennecke se nahaja v Angori

ANGORA, 28. Anatolska agencija sporoča, da je bila vest, po kateri bi naj bil nemški letalec Koennecke odletel iz Angore proti Basri, neosnovana in da je moral Koennecke, ker je motor njegovega letala pokvarjen, ostati v Angori.

Novi turški poslanik v Moskvi

ANGORA, 28. Privatni tajnik Kemal paše Tefik bej je imenovan za turškega poslanika v Moskvi.

SOLUN, 28. Danes popoldne so bili aretirani v Solunu atentatorji, ki so izvršili v zadnjem času več bombnih napadov na jugoslovenskem in grškem ozemlju.

DNEVNE VESTI

Plačevanje pokojnin

Plačevanje pokojnin za mesec oktobra, ki ga opravlja odsek za saskladnice v ulici Geppa št. 3, pritišlje, se bo vršilo v naslednjem redu:

1.) **Ovčini ni vojaški upokojevalci** izpod bivše vlade: a) vdove in sirote (vratca št. 8): 30. IX. št. 1—900, 4. X. št. 901—1760, 3. X. št. 1761—4820, 4. X. št. 4821—12.000, 5. X. od št. 12.001 dalje; b) direktni upokojevalci (vratca št. 6): 30. IX. št. 1—1100, 1. X. št. 1101—2600, 3. X. št. 2601—9100, 4. X. št. 9101—13.600, 5. X. št. 13.601 dalje.

2.) **Invalidi, vdove in sirote bivše avstrijske armade** (začasne podpore): a) invalidi (vratca št. 6): 11. X. vsi; b) vdove in sirote (vratca št. 8): 11. oktobra vsi.

Vsi predjurni brez pokojninske knjižice se izplačajo 29. oktobra 1927.

Svete, ki se dolgujejo radi sekvostrov ali za alimente, se izplačajo 5. oktobra (vratca št. 8).

Upokojevalci, ki ne pridejo po določeni vrsti, bodo morali čakati do konca izplačevanja in naj se potem predstavijo 14., 15., 17. do 20., 22., do 24. in 26. do 28. oktobra 1927.

Preuredba šol za babice

«Gazzetta Ufficiale» od 23. septembra 1927 je objavila kr. ukaz, ki definitivno ureja poslovanje šol za babice. Po novih določbah bodo morale babice dovršiti svoje študije v porodništvu, šolah, dodeljenih porodništvu, v kliniki na vseučiliščih, ali pa bodo ustanovljene s kr. ukazom v mestih, ki nimajo takšnih kliniki. V te šole, ki so edine pooblašene izdajati veljavne babske diplome, se bodo smele vpisati ženske, ki so dovršile dopoln. šolo ali izdelale izpit za sprejem v znanstveni licej (liceo scientifico), v višji tečaj tehničnega zavoda ali učiteljskega ali pa v 4. razred gimnazije. Razen tega se lahko vpisejo tudi ženske, ki so izdelale izpite integrativnega tečaja za izvrševanje babskega poklica. Ženske, ki nimajo te predizobrazbe, bodo morale položiti splošni izpit čez učne predmete, ki so predpisani v dodatnih šolah. Babski tečaj bo trajal tri leta. Porodništvu šolam bodo eventualno dodeljeni praktični tečaji, ki morajo trajati najmanj mesec dni, in izpopolnilni tečaji, ki bodo trajali eno leto. V te tečaje se lahko vpisujejo tudi že diplomirane babice. Pristojbine za obiskovanje porodniških šol so sledeče:

Vpisna pristojbina L. 100, vsakoletna vpisna pristojbina L. 200, naknadna letna pristojbina za izpite L. 75, pristojbina za diplomu L. 100, dodatna pristojbina za diplomu L. 100, vpisna pristojbina za praktični tečaj L. 50, vpisna pristojbina za izpopolnilni tečaj L. 500.

Za porodništvne šole v mestih Aquila, Catanzaro, Novara, Benetke, Verona in Trst ostanejo v veljavi obveznosti, ki so jih na podlagi raznih odredb in konvencij prevzele razne juridične osebe ali država za njihovo vzdrževanje.

SMRTNA KOSA

Iz Barkovelj nam pišejo: Spet enkrat je kruta bela žena posegla med nas in nam ugrabila vlezaslužnega delavca gosp. Ant. Vodopivca, predsednika «Obritniškega društva», «Pogrebnega društva» ter častnega člana pevskega društva «Adrija». Kako je bil pokojnik priljubljen med domačini in nedomačini je pokazal večer njegov pogreb, katerega se je udeležila velika množica občinstva; člani omenjenih društev so se ga udeležili korporativno. Pevsko društvo «Adrija» je pred hišo žalostno, v cerkvi in na pokopališču zapelo krasno, v srce segajočo žalostinke. — Tebi pa, dragi Anton, lahka naj ti bo domača zemlja!

RAZPUŠČENA DRUŠTVA

Oblast je razpustila v nedeljo prosvetno društvo «Čitalnica» na Grabovem ob Bači.

Razpuščena so bila še sledeča društva: Bralno in pevsko društvo «Sv. Pavel» v Gojačah; bralno in pevsko društvo «Caven» v Selu pri Crničah; bralno in pevsko društvo v Crničah ter dramski krožek «Sprava» in telovad. odsek v Mirnu. Povod za motivacijo, da je bilo delovanje društev v nasprotju z nacionalnim redom.

Zadnja «Goriška straža» poroča o še sledečih razpuščenih katoliških prosvetnih društvih:

Goriški prefekt je razpustil: prosvetno društvo v Biljah, Orehovah, Sebeljah, Banjšicah, Kalu, Dornbergu, Batujah, Vogerskem, Ljubnju, Poljubnju in v Zakrižu pri Cerknem. Vsa društva so bila razpuščena z navedbo, da niso delovala v skladu z nacionalnim redom.

Nova moda odkritih glav in industrija

V Rimu so preiskovali škodo, ki jo je napravila moda odkritih glav industriji in trgovini s klobuki. Ugotovljena statistika se oziroma na klobuke iz klobučevine. Italijanska industrija izdelava klobukov iz klobučevine šest milijonov, od katerih grede več kot štirje milijoni v inozemstvo, tako da se v

naši državi razpeča 1.700.000 klobukov. Letos se je moda odkritih glav zelo razširila in zmanjšala prodaja klobukov za celih 100.000 kosov. Če stane tak klobuk povprečno 80 lir, potem je industrija izgubila osem milijonov, kar ni pač malenkost. Najbolj je trpela neapeljska industrija. Vse druge če pa s slavniki. Ta obrt je utrpela še hujšo škodo. Povprečno je prodal lanske leto vsak slaninikar v Neaplju do osem tisoč slaninikov, letos jih je pa prodal samo tisoč.

VABILO K SV. MISIJONU

V župni cerkvi presv. Trojice na Katinari se bo vršil od 1. oktobra do 9. oktobra 1927 sv. misijon, h kateremu se vabijo verniki.

Spored misijona je sledeči: V soboto 1. oktobra: Ob 3 pop. nauk za otroke, spovedovanje.

V nedeljo 2. oktobra: Ob 7. uri zjutraj sv. maša, skupno sv. obhajilo otrok. Po sv. maši okoli 8. ure začetek sv. misijona: «Veni Creator Spiritus», pesem in molitev k sv. Duhu; uvodni govor; sv. maše; ob 10. govori, farna sv. maša. — Popoldne ob 2.45 sv. rožni venec; govor; blagoslov novega oltarja in kipa Srca Jezusovega; pete litanije Srca Jezusovega, offer, blagoslov; spovedovanje.

Med tednom od 3. oktobra do 8. oktobra: Ob 5 zjutraj sv. maša in spovedovanje; ob 6. uri govor; sv. maše. — Popoldne ob 2.30 prične rožni venec, govor, litanije in blagoslov; spovedovanje do 9. ure zvečer.

V nedeljo 9. oktobra: Ob 5 spovedovanje; ob 7 sv. maša, kratek nagovor, skupno sv. obhajilo. Ob 8 druga sv. maša; ob 9 tretja sv. maša, pred sv. mašo govor v italijanskem jeziku za vernike italijanske narodnosti. Ob 10 govor in slovesna farna sv. maša. — Popoldne ob 2.45 sv. rožni venec; blagoslov spominov z odpustki, blagoslov novega misijonskega križa. Nato bo ob ugodnem vremenu procesija po krajši poti; sklepni govor s papeževim blagoslovom; pete litanije Srca Jezusovega, posvetitev župnije Srcu Jezusovemu; zahvalna pesem in sv. blagoslov.

V ponedeljek 10. oktobra: ob 6 zjutraj peta farna sv. maša za vse pokojne farane.

Opomba: Spovedovanje bo pričelo vsak dan ob 5 zjutraj in popoldne ob 2.30 ter bo trajalo do 9. ure zvečer. Verniki se naprošajo, da opravijo sv. spoved v tem določenem času, ker se po 9. uri zvečer ne bo več spovedovalo.

Župni urad na Katinari, meseca septembra 1927.

TRŽAŠKI BLAGOVNI TRG

28. 9. 1927.

Današnji tržni cenik je bil sledeči:

Zelenjava: rdeča pesa 90-120 lir za stot; navadna pesa 40-130, korenje 60-160, navadno zelje 80-120, vrzote 80-120, vodne dinje 100-130, čebula 55-60, fižol v stroču 100-200, fižol v stroču za luščenje, lisast in svetlorumen 160-220, ločilo 100-220, malancane 30-100, zelenordeča paprika za kuhno 50-130, krompir 60-70, zeleni veliki poper 60-120, specifični pozni grah 350-400, paradižniki 60-180, radič 40-220, šelen 130-160, buče za kuhno 80-250.

Sadje: češnje 100-160, fige 80-120, limone 30-45 lir za zabojo, jabolka 40-300, kutnje 90-200, orehi 190-240, bruske 40-280, breskve 100-500, grozdje 140-340.

Gene brutto per netto. Na drobno so cene za 20% višje.

NOVI URNIK

tržaško - openskega tramvaja

Novi urnik bo veljal od 1. oktobra 1927. do 31. maja 1928.

Odhodi iz Trsta, trg G. Oberdan: 6.20 7.00 7.16 7.32 7.48 8.04 8.20 8.36 9.00 9.24 9.48 10.12 10.36 11.00 11.24 11.48 12.04 12.20 12.36 13.00 13.24 13.48 14.12 14.36 15.00 15.24 15.48 16.12 16.36 17.00 17.24 17.48 18.12 18.36 19.00 19.24 19.48 20.12 20.36 21.00 21.24 21.48 22.12 22.36 23.00 23.48 0.30.

Odhodi z Opčin: 5.45 6.12 6.36 7.08 7.24 7.40 7.56 8.12 8.36 9.00 9.24 9.48 10.12 10.36 11.00 11.24 11.40 11.56 12.12 12.36 13.00 13.24 13.48 14.12 14.36 15.00 15.24 15.48 16.12 16.36 17.00 17.24 17.48 18.12 18.36 19.00 19.24 19.48 20.12 20.36 21.00 21.24 21.48 22.12 22.36 23.00 23.48.

Ravnateljstvo si pridržuje pravico odrediti izredne vožnje izven onih, določenih po urniku.

Odhodi iz Trsta na opensko železniško postajo in nazaj: Trst: 6.20 11.24 17.24 18.12 Opčine: 6.52 11.56 17.56 18.44 Op. postaja: 7.00 12.04 18.04 18.50

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

Op. postaja: 6.46 14.54 20.28 Opčine: 7.08 15.00 20.36 Trst: 7.40 15.32 21.08

vrnila domov. Na njene obupne klice na pomoč so prišli iz bližnjih stanovanj ljudje, ki so prežali vrv in tako rešili obešenca iz strašnega položaja. Nesrečnik je še kazal znake življenja, zato so ga navzočim potom umetn. dihanja skušali obuditi p zavesti. Medtem je nekdo ustavil na ulici avto, s katerim je bil Pituzzi z vso naglico prepehan v mestno bolnišnico. Toda kljub prizadevanju tamšnjega zdravnika je nesrečnik kmalu potem izdihnil.

Vzroki samomora niso dobro znani; zdi se pa, da je Pituzzi storil obupni korak radi brezposelnosti in radi družinskih nepravil.

Kadar avto mirno gre...

Ob čudnih okoliščinah je 81-letno Ano Jarnik, stanujočo v ulici Canova, sinoči doletela huda nezgoda. Okoli 20. ure je starka hotela čez ulico Ghinastica, ko je nenadoma privozil avtomobil, ki ga je vodil 26-letni Ernest Lucich, stanujoč v ulici Fonderia št. 12.

Ko je bil avto že čisto blizu nje, je Jarnikova, bodisi da je od strahu omedlela, bodisi da se je spotaknila, ko je hotela naglo odskočiti, telebnila na tla, ne da bi jo bil avto, ki ga je šofer naglo ustavil, niti dregnil. Pri padcu se je revica tako hudo udarila v glavo, da je zadobila veliko krvavo buno nad levim očesom ter si pretresla možgane. Šofer ji je takoj priskočil na pomoč, jo posadil v avto ter jo prepeljal v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v kirurški oddelku. Nesrečna starka se bo morala zdraviti najmanj 15 dni, ako ne bo hujšega.

Ogenj v dimniku

Včeraj zjutraj okoli 8. ure so ljudje zapazili, da se nad streho hiše št. 5 v ulici S. Giacomo in Monte vali gost dim. Meneč, da je v hiši izbruhnil požar, je nekdo obvestil o stvari postajo mestnih gasilcev. Na tice mesta odposlani ognjegasci so ugotovili, da so se vžgale saje v nekem dimniku, in so ogenj brez posebnega truda pogasili.

Okoli 9. ure so bili mestni gasilci poklicani v tovarno ogledal P. Revel v ul. Giulia, kjer se je vnel kup slame v skladišču embalaže. Gasilci so takoj pohiteli na lice mesta, toda medtem so usluž-

beni tovarne že pogasili ogenj, ki ni povzročil skoro nikake škode.

Tržaško sodišče

Tatvine iz nabiralnika v cerkvi sv. Antona Novega.

Rosa Juliana Reich, 21-letno dekle iz Gradca, je obtožena, da je s pomočjo malega magneta do dneva 7. julija t. l. praznila nabiralnike raznih mestnih cerkev. Obtožena je tudi, da je agentu, ki jo je aretirjal, dejala, da se imenuje Marija Candelari.

Obtoženka trdi, da je nedolžna. Hodila je v cerkev sv. Antona, ker je zelo pobožna. Magnete, ki so jih našli pri njej, nosi pri sebi kakor nekatere svetinje po nasvetu neke Amalie Leva. Kar se tiče krivega imena, pravi obtoženka, da se je na ta način hotela izogniti, da pride njeno ime v javnost.

Alojz Vinazza, cerkovnik pri sv. Antonu, pove, kako sta dva delavca. Sedmak in Bussetti, našla Reichovo, kako je «riharila» v nabiralniku z magnetom, obnešenim na koščku usnja, ki je bil pritrjen na palčici.

Preide se k preizkušnji magnetov, ki se nahajajo na sodnji. Ti imajo moč, da dvignejo težo novca za dve liri. Toda obtoženka je imela na dan aretacije pri sebi pet novcev po 10 lir, ki jih ji je dal neki Artur Rossi.

Tudi ta je zaslisan in potrdi to okolnost.

Drž. pravdnik cav. Battigi je zahteval strogo obsodbo obtoženke. Branil je odv. Robba.

Sodišče je obsodilo Reichovo na 7 mesecev in 15 dni ječe, toda pogojno.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Ukradeno kolo.

Delavec Franc Cotic se je napotil kot navadno na delo v bližini Peči pri Sovodnjah. Položil je kolo v grmovje in se lotil dela. Ko je prišel čas odhoda domov, je zapazil, da kolesa ni več. Peš je moral proti St. Petru, kjer je javil oročnikom tatvino.

Učitelj na razpoloženju

Na razpoloženje je postavljen od šolske oblasti Rihard Gorjup iz Avč.

Začetek pouka na srednjih šolah.

Pouk na srednjih šolah se prične s 1. oktobra t. l. Po želji, ki jo je izrazil potom okrožnične naučni minister Fedele, se začetek šolskega pouka za leto 1927-1928 proslavi s kar največjo slovesnostjo. V Goričici se odpro s 1. oktobra sledeče srednje šole: gimnazija, realna, učiteljske ter dopolnilna šola, do čim se na trgovski in obrtni šoli začne pouk šele 17. oktobra. V teh dneh se vrše na vseh navedenih šolah jesenski izpiti. Kdor torej še ni odposlal prošnje za vpis, mora to nujno storiti. Glede plačevanja vpisnin in taks je koristno vedeti to: Oproščeni so šolskih pristojbin: 1) vse vojne sirote; 2) sinovi vojni invalidov in 3) dijaki, katerih starši prebivajo v goriškem in tolimskem okraju. Vrh tega še oni, ki prebivajo v pokrajini Istri, Reki in Zadru.

Revizija kolonskih pogodb

Ustanovila se je v Goriči komisija za revizijo kolonskih pogodb za Goriško pokrajino. Vsi prizadeletni koloni se lahko v slučaju kakih krivic pritožijo pisnim putem na sledeči naslov: «Federazione Provinciale degli agricoltori di Gorizia, Corso Verdi 13»

Maturanta na goriški realki

Zrelostni izpit sta te dni napravila na goriški realki dijaka Elič Čuk iz Gorice ter Josip Rupnik iz Idrije. Obema naše častitke!

Cerkev, ki jo je poslikal umetnik

V Volčah je preslikal cerkev znani slikarski umetnik Tone Kralj. Mogoče pričbimo v kratkem v našem časopisu daljšo popis slik.

Neurje na Bovškem

Zadnje neurje, ki je povzročilo toliko škode po severni Italiji in Tirolskem, je poseglo tudi v Bovško kot, kjer se je ustavilo. Povzročilo je veliko škode na novosezidanih cestih, ki vodi od Bovca proti prelazu Predilu. Po površnih računih bi znašala škoda okrog 200.000 lir.

Smrtna kosa po deželi

V zadnjem času so umrli na Goriškem:

V Sempasu Vincencij Leban, v starosti 74 let, izvrsten in priden židarski mojster. V Svetem je umrl posestnik in priden gospodar Franc Pipan v visoki starosti 87

AJDOVŠČINA

Vpisovanje v tukajšnjo obrtno šolo se bo vršilo v soboto 1. oktobra od 18. do 19. ure in v nedeljo od 8. do 10. ure predp. Vsak obrtnik je dolžan vpisati svoje vajence v to šolo.

RENČE

Kakor je že «Edinost» poročala, smo imeli 5. t. m. običajni vsakoletni sejem. Isti dan tudi peštekme in tekme v vrečah. G. poročevalec je pa pozabil poročati, da smo imeli 4. in 5. tudi javni ples. Pa ne da bi ga priredili fantje, ne, temveč, skoro da me je sram povedati, naše «Gospodarsko društvo» ga je priredilo. Fante je srečala pamet ali pa nimajo denarja. Mislili smo, da tudi «Gosp. društvo» ne bo razpolagalo z njim za take traperije. To neumnost, ki nam gmotno in moralno škoduje, prirejajo naši gospodari — očetje.

Očetje, gospodari, povem vam na kratko: Ako hočete, da bo Vaš rod čil, zdrav in izobražen, naj bodo Vaši zgledi pragrajni. Zdi se mi, da v Renčah prihajajo časi, ko bo moralo pisče učiti kokaš. Resnica? Žalostno! — Eden, ki mu je na srcu usoda mladine.

KAMNJE

Danes se vrši v Kamnjah na Vipavskem blagoslovitev nove cerkve na čast sv. Mihaela. Blagoslovil bo cerkev prevzvišeni nadškof dr. Sedej. Bo to svečan domač praznik.

ŠTEVERJAN

Brijci so pričeli s trgatvijo. Ni vesela letos, kajti dvakratna toča, ki je pobila skoro tri četrtine pridelka, je odnesla s seboj tudi precej veselja vinogradnikov. Kar pa je grozja, je močno zrelo in vino bo dobro. V Števerjanu je zadnje čase nekaj ponočnjakov, ki ne dajo poštenim ljudem spati. Tudi pijančevanje se je znova razposlo. Malo več resnosti bi lahko bilo med našo mladino!

Iz tržaške pokrajine

Znanost in umetnost

Naše nebo v oktobru

Solnce se niža v oktobru čim dalje bolj na nebesnem svodu. Od jesenskega enakonočja je južno od ravnika; 1. oktobra bo 2° 54' ob koncu meseca pa že 13° 53' pod ravnikom. Temu primerno se skrči tudi dan od 11 ur 41 minute o začetku na 9 ur 57 minut o koncu oktobra.

Za opazovalca v Trstu bo stalo Solnce najvišje na nebu, ali kar je isto, gre Solnce skozi polnočnik: 1. oktobra ob 11. uri 54 min. 53 sek., 15. ob 11 uri 50 min. in 56 sek., zadnjega pa ob 11. uri 48 min. 39 sek. (Za opazovalce v drugih krajih naše dežele veljajo naravno drugi časi. Tozadevne razlike so bile navedene v "Edinosti" od 1. maja tega leta). Dopoldnevi so torej daljši od popoldnevo, in sicer raste ta razlika v teku meseca od dobrih 10 minut na skoro pol ure (23 minute). Vse prehitro "se dela noč".

Solnce stopi v drugi polovici meseca v znamenje Skorpiona. Solnce spreminja kakor znano stalno svojo lego napram zvezdam-stalnicam in sicer tako, da se povrača po preteku enega leta zopet na isto mesto. Radi tega so že od nekdaj skušali določiti, pri katerih zvezdah se ravno Solnce nahaja. S prostim očesom pa vidimo pri normalnem vidu in v čistem zraku na vsem nebesnem svodu okoli 5500 zvezd. Seveda ni istočasno vidna vsa nebesna obla. V teku enega leta pa se nam prikazujejo približno tri četrti vseh zvezd, tako da vidi v tem času za opazovalca v naših krajih približno 4000 zvezd. (Za opazovalca, oboroženega z daljnogledom, je število neprimeroma večje).

Težko bi bilo določiti lego Solnce z ozirom na posamezne zvezde. Ljudje pa so si znali že v pradavnih dneh pomagati: združili so po več bližnjih zvezd v ozvezdja, ki so jim dali imena, ki so nam danes po večini nerazumljiva z ozirom na obliko ozvezdij. Vsega skupaj razlikujemo danes 86 ozvezdij, od katerih sta 32 na severni, 54 pa na južni polobli. Od teh pa jih sega nekaj tudi v severno poloblo in tudi od ozvezdij, ki ležijo južno od ravnika, vidimo nekatere v naših krajih.

Ob poti, ki jo navidezno opisuje Solnce na nebu, leži 12 ozvezdij. Ne obsegajo sicer enake dele solnčnega tira, pa so vendarle dobro služile za določevanje lege Solnce na nebu. Astronomi pa so v zadnjem stolet. docela opustili to razdelitev ekliptike (solnčne tirnice) po ozvezdijih. Pač pa je ostala še v rabi v koledarjih. Radi tega hočemo tu navesti imena vseh 12 ozvezdij, ki tvorijo takozvani zodiak ali živalski krog: Oven, Junec, Dvojčki, Rak, Lev, Devica, Tehnica, Skorpion, Strelec, Kozorog, Vodnar in Ribe. Iz časov, ko so tej razdelitvi pripisovali še veliko važnost, sta se ohranila sledeča latinska heksametra, ki služita dokaj dobro svoji sunemotehniški nalogi: Sunt: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraque, Scorpius, Arctienens, Capre, Amphora, Pisces. (Citatelji, ki ne znajo latinski, naj čitajo vrstici, naglašajoč debelo tiskane samoglasnike).

Meseca oktobra stopi, kakor že omenjeno, Solnce v ozvezdje Skorpiona. Nahajalo pa se ne bo tedaj v tem ozvezdju, temveč v predhodnem, namreč v ozvezdju Tehnice. Prvi del meseca pa bo v ozvezdju Device.

Po zodiaku nosi ime tudi zodiakalna svetloba, ki se prikazuje v naših krajih kot svetel stožec ali po solnčnem zahodu

na zapadnem nebu, ali pred solnčnim vzhodom na vzhodnem nebu. V oktobru bo dobro viden v jasnih jutranjih urah pred solnčnim vzhodom izvirajoč z onega mesta na horizontu, kjer se bo pozneje prikazalo Solnce. Solncu ravno nasproti z ozirom na Zemljo se pojavlja ob ugodnih okolnostih takozvani solnčni protisij. Med 20. in 24. oktobrom bi moral biti viden južno od Ovna.

Luna. Prvi krajec bo 4. oktobra ob 3. uri 2 min., ščip 10. ob 22. uri 15 min., zadnji krajec 17. ob 15. uri 32 min. in milaj 25. ob 16. uri 37 min.

Najnižje na nebu bo Luna 4. in 31. oktobra, in sicer 24° 41', odnosno 24° 54' južno od ravnika, najvišje pa 16. oktobra, namreč 24° 46' severno od ravnika. Luna bo v perigeju, to je v najmanjši oddaljenosti od Zemlje 11. oktobra ob 4. uri, v apogeju, to je najbolj oddaljena od Zemlje, 25. oktobra ob 3. uri. Najmanjša oddaljenost bo znašala 356.850 km, največja pa 406.570 km.

Ker je Luna veliko bližja Zemlji kakor druge zvezde, zakrli na svoji poti po nebesnem svodu razne zvezde. Posebno lepo bo tako zastrije 3. okt. Tega dne se bo namreč proti 18. uri skrla za zapadnim (temnim) Luninim robom razmeroma precej svetla zvezda Lambda iz ozvezdja Strelica in se bo prikazala po 19. uri izza svetlega roba.

Planeti: Merkur se v oktobru ne bo dal dobro opazovati, ker zaide skoro istočasno s Solncem.

Venera pa postaja čim dalje bolj vidna v jutranjih urah kot danica. Najsvetlejša bo 15. oktobra. Nahaja se v ozvezdju Leva.

Mars ni viden.

Jupiter se bo še ves mesec odlikoval po svojem sijaju. Svetel bo na nebu skozi vse noči, in sicer v ozvezdju Rib.

Saturnus bo manj viden, ker zabaja že o miraku.

Od ostalih dveh s prostim očesom ne vidnih planetov, bo Uran skozi vso noč viden, Neptun pa v jutranjih urah.

Ozvezdja: Od ozvezdij, ki jih lahko vidimo 1. oktobra ob 21. uri na nebu, bi bila najvažnejša sledeča. (Slika: nebesna slika se nam pokazuje 15. oktobra ob 20. uri in koncem meseca ob 19. uri.)

Veliki voz, čigar lega se najlažje ugotovi na nebu, se nahaja tedaj na severu in sicer zelo nizko proti horizontu. Ojnice kaže proti zapadu. Črta, ki spaja zadnji kolesi, gre tudi skozi Polarnico ali Tečajnico, ki jo dobimo, ako prenesemo razstoj zadnjih koles približno 4½ krat. Tečajnica, ki ohrani precej natančno skozi vso noč svoje mesto na nebu, je skrajna zvezda ojnice Mālega voza, ki leži proti zapadu, ravno nasproti njenemu kakor Veliki voz. Med obe omenjeni ozvezdji sega od zapada sem s svojim repom Skorpion. Ako gremo v smeri ojnice Velikega voza dalje, naletimo na peterkotno ozvezdje Bootesa, čigar najbolj znana zvezda Arktur (z rumenkasto barvo) leži že na horizontu in zaide kmalu po 21. uri.

Na drugi strani Bootesa je Krona, zapadno od te že ob horizontu. Zmaj. Temu sledi proti zapadu tam, kjer končuje Rimska cesta ozvezdje Ofijaha.

Višoko na zapadnem nebu, še vedno severno od Rimske ceste vidimo Liro s sijajno zvezdo Vega. Med Liro in Krono pa je Herakle. Na drugem zapadnem kraku Rimske ceste imamo ob horizontu Strelo, približno v sredini Orla, skoro v temenišču pa Labuda. Proti vzhodu pa se vrstijo na Rimski cesti po

vrsti Keefe, Kasiopeja, Perrej in Voznik.

Na južnem delu nebesnega svoda pa vidimo Pegaza z značilnim zvezdnim četverkotnikom, Vodnara in že ob horizontu Kozoroga.

Bolezen pred 5000 leti

Heidelberški profesor dr. Sack je objavil statistični pregled o raziskovanjih, ki so jih izvršili z namenom, da bi ugotovili, kakšne bolezni so razširjale v starodavnih časih med ljudmi. Sack se omejuje na Egiptane in to je razumljivo. Egipčani so imeli to prevzetno (čisto našedobno) navado, da so takoj popisali in narisali vsako abotnost, ki se jim je zgodila. Tako nam je ohranjenih tudi o njihovih telesnih nadlogah največ staroveških virov. Pri tem so imeli še to šego, da so svoje mrtvece konservirali. Menili so namreč, da živi duša po smrti samo toliko časa, dokler ne razpade telo. Stari papirusi nam sporočajo, da so svoje kralje balzamirali že pred 5000 leti, pozneje so prišli duhovni in posvetni veljaki do iste časti, pod demokratizirajočim vplivom prvojnega krščanstva se je ta običaj razširil med vse ljudstvo. Reklo se je, da nesmrtnost ne more biti privilegij samih kraljev in drugih močev. Posledica je, da so nam ohranili nešteto mumificiranih trupel, na katerih se dajo bolezenski znaki ugotavljati z vseni sredstvi novodobne medicinske znanosti, z razrezavanjem, z Röntgenovimi žarki, drobnogledom, kemičnimi reagensi itd. V zadnjih treh letih niso preiskali nič manj nego 30.000 trupel! Seveda upoštevajo v prvi vrsti bolezenske znake na kosteh, ker se mehkejši deli telesa tekom tisoletij pod različnimi vplivi tako spremenijo, da raziskovanja otežkočajo.

Poglejmo, kakšne bolezni so ugotovili na mumijah.

Najbolj razširjeno bolezensko zlo novega časa, tuberkuloza, sega po vseh znamenjih v najstarejšo pradavnost. Oprijemlje se, kakor znano, v prvi vrsti pljuč in ostalih mesnih delov telesa, zato jo je na trupih težko dognati, v kolikor ni uganjala svojega razdiralnega dela tudi na okostju. Tako so našli njene sledove na hrbtnicah nekaterih faraonov iz V. dinastije, ki je vladala med l. 2750. in 2625. pr. Kr. Jetika je predvsem bolezen ubožnih slojev; če so ji bili podvrženi celo vladarji, si lahko predstavljamo, kako je morala divjati med nižjim ljudstvom.

Po drugi strani pa niso izsledili nobenih znakov, ki bi dokazovali, da so se stari Egipčani trpeli na bolezni, ki zahteva v naši družbi poleg jetike največ žrtve. Na sifilisu. To bi potrjevalo tisto hipotezo, ki veli, da smo jo dobili šele v novem veku z drugimi koristnimi importi, s tobakom, čokolado, koruzo — iz Amerike.

Na mumiji iz časa V. dinastije so ugotovili slučaj hude kostne oteklino.

Faraon Siptah je imel kepa-sto stopalo.

Vnetje slepiča in težke kostne prerastke kaže truplo neke Nubijke približno iz iste dobe.

Amonovo svečeno iz časa XXI. dinastije (okoli l. 1000. pr. Kr.) je trl dolgoleten tvor na kolčni kosti. Dolgotrajen je moral biti zato, ker ji je koža vsa posejana z ranami, ki so se ji naredile med ležanjem na bolniški postelji.

Precej pogostoma so okužili v Poniliu sladkosti patologičnega okamenovanja. Mehurne kamne so dobili že v truplih iz predindistične dobe, torej iz časa pred l. 3300.; ugotovili so nekaj slučajev kamnov in ledvi-

cah in en slučaj žolčnih kamnov; na povapnjenje žil so našli precejkrat.

Kostolomi niso bili nič nenavadnega, zlasti na podlehju. Že takrat so devali takšne reči v deščice, kar dokazujejo najdbe iz časa IV. dinastije (v letih 2930.—2750 pr. Kr.). Gori omenjeni faraon Siptah si je za življenja kost zlomil in so ga pokopali obvezanega po vseh pravilih moderne kirurgije. Imel je pa hudo smolo še po smrti. Nekeč so ga izgrebli tatovi, ga oplenili in mu za nameček polomili še nekaj kosti. Duhovniki, ki so se tedaj bavili tudi z zdravništvom, so ga znova okoliili in pokopali — za to, da ga je v naših dneh radovedni nos učenjakov ponovno spravil na dan, mu pregledal uboge ude in ga shranil nato v muzej. To ima človek od tega, če se brani prepušteni po smrti svoje telo materi naravi, da bi napravila iz njega to, kar običajno naredi. Pravi in rodovitno zemljo...

Najbolj navadna bolezen starih Egipčanov in sosednih Nubijcev pa je bil seveda revmatizem v vseh svojih oblikah. Skoraj ni trupla odraslih ljudi, od najstarejših časov dalje, ki bi ne očitavalo znakov kroničnega revmatizma v sklepih. Spremembe na kosteh zaradi protina so našli pri starem možu v Tile. Pri kemični preiskavi protinastih čvrstev s ščavno kislino so se pokazale vse tipične reakcije, ki so znane pri tej bolezni v medicinski praksi.

Se nekaj besed o zobnih boleznih. V najstarejših časih se javlja zobna gniloba redkokdaj, nekaj več med faraoni, skoraj nič med navadnimi zemljani. To ne pomeni, da so zadnji bolj pazili na higieno svojih zob, temveč da so prvi — bolje živeli. Z naraščanjem razvratu v poznejših časih narašča tudi pokvarjenost zobovja in strahotno mero. V dobi piramid so imeli Egipčani že tako trhle zobe, da bi lahko mirno konkurirali za prvenstvo z modernimi Evropeci. Sack poroča, da ni bilo enega trupla izmed 500, ki so jih odkopali na gizeškem grobišču, da bi imelo zdrave zobe. Gniloba, kamen, polomljenost, vse mogoče druge nepravilnosti dokazujejo, kako dobro so se imeli Hamovi sinovi v tistem času. Plombiranih zob pa niso našli nič. Tega stari Egipčani niso poznali. Zobne krtačke menda tudi ne.

Dr. Ivan Prijatelj, Jurčičevih zbranih spisov V. zvezek.

V Ljubljani 1927. Izdala in založila Tiskovna zadruga. Str. 517. Broš. Din 34.—, v platno Din 100, v pol usnju Din 106.—.

Znani slovenski zgodovinar dr. Ivan Prijatelj je pravkar izdal peti zvezek Jurčičevih zbranih spisov. Kar potoče izpod peresa te pramane literarne kapacitete, je prvovrstno, izdelano v posameznostih in poglavitno v celoti, vse pa gledano z vidika svetovnega idejnega razvoja. Njegov izvrstni uvod nam poda verno sliko političnega obdobja slovenskega v letih 1869-1875. V sredo tega časa nam kot jedro izklesane zbirke Jurčiča kot ga je videl v njegovih delih in spisih, v uredništvu in v pisnih, odnosno izjavah sodobnikov.

Kaže nam prvi takozvani slovenski kulturni boj, Jurčiča v Sisku in pozneje kot glavnega urednika Slov. Naroda, njegovo razmerje do Pajkove Zore, do Besednice in Slovenske knjižnice. Literarne niti teh publikacij naveže izdajatelj prav v globlji vsakokratnega problema in jih poveže v karakteristično, ki je bolj jasno in precizno ne zmore nihče. Prijateljeve študije so vrhunec slovenske literarne kritike.

V tem zvezku so med drugim natisnjeni Telečja pečena; Bela ruta, bel doktor; Ivan Erazem Tattenbach; Doktor Zober; Pipa tobaka; Lipe; in V vojni krajini. Torej zopet lep del Jurčiča, ki ga spoznamo to pot v odnosih do politike in Hrvatov.

Izbrne prirediteljeve opombe koncem knjige, ki so zlasti glede Ivana Erazma Tattenbacha zanimive in zgodovinsko pregledne, povečajo vrednost te prvovrstne historično-kritične izdaje slovenskih klasikov, ki jih s hvalevredno poštvenostjo izdaja "Tiskovna zadruga".

Opomba knjige je elegantna, tisk jase in papir prvovrsten, kar delo odločno tudi z zunanje strani toplo priporoča.

MALI OGLASI
BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 1326

GLYKOL je edino energično zdravilo proti glavobolu, šibkosti, malokrvnosti, obnemovitosti. Izdelek lekarne Castellonovich, Trst, Via dei Giuliani št. 42. 1109

SOBA, prazna, z uporabo kuhinje ali brez te se da v njem. Vrdela, Nova cesta 1823, Žerjal. 1337

VODITELJ za mlekarno se išče. Kavčija 20 do 30 tisoč. Natančnejša pojasnila pri Zadrugi zvezi v Trstu, Via S. Francesco d'Assisi 16/L. 1338

PEKARNA, vrt, njiva se takoj ugodno proda. Ponudbe na Petek, pekovski mojster, Podbrežje pri Mariboru. 1339

GOSTILNARJI Sladki refošk. Filtriran prodaja po nizkih cenah Kmetijska Zadruga v Piranu. Zaloga v Trstu, Via Raffineria št. 3. 1340

SOLA krojenja, šivanja, vezanja, izdelovanja klobukov in cvetlic. Odprejte 1. oktobra. Donda-Klamperer, Trst, Via Lavatoio 5. 1341

COMENT "Udine", najfinjši, travce in razno stavbino železino, pluge "Sack" prodaja po zmernih cenah Franjočič v Ajdovščini. 1309

ODLIKOVANA tverda Giovanni Oberšnik — Trst, Via S. Maurizio 14 — Kovaška delavnica. — Tovarna vrat, roulettes in kovinskih mrež, itd. — Popravila. 1124

MOTORMA kolesa, angleška, Zenith, svetovna. Likvidacija vsled zaključka sežije. Trst, Via Commerciale št. 7. 1316

KMEČKA hiša z malim posestvom, v Hrašah pri Postojni, se proda. Pojavnika daje Vinko del Linz, Hrubešje pri Postojni. 1321

TRGOVSKI pomočnik, s 5-letno prakso za trgovino z mešanim blagom ali tudi z železnino, več slovenskega in italijanskega jezika išče mesta. Ponudbe pod "Pomočnik" na tržaško upravništvo. 1324

ANTON PEČAR, tovarna glasovirjev, Trst via Scussa 8, prodaja, popravila, uglašuje in menjuje glasovirje, harmonije in orgle. 1108

CUNJE, vreče, vsakovrstne kovine, kupujem. Molin Grande 20, Babič. 1330

BAEICA avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 20. 1162

BABICA, avtorizirana, diplomirana, sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizer, Farnelo 10 (podaljšana Gimnazija), lastna vila, tel. 20.64. 956

Lekarna Castellonovich
Trst, Via dei Giuliani 42 (Sv. Jakob)
Lastnik F. BOLAFFIO

SMILAJOD
priznana najboljša sredstva za čiščenje krvi, posebno priporočljivo za ometice, naval krvi v glavo, zgubljenje vida pri starih osebah, za arteriosklerozo in sploh za vsa motenja, ki nastanejo vsled slabše cirkulacije krvi.
Cena steklenici L 10.— (Za popolno ozdravljenje zadostuje 6 steklenic.)

Inštitut „JACKSON-ROYLE“
TRST - Via Silvio Pellico (Piccolova palača - TRST)
Privatne in skupne tečije; dnevne in večerne
ANGLEŠKO - FRANCOŠKO - NEMŠKO - ITALIJANSKO
Vpisovanja dnevno od 9 do 22. (1017)

FERRO CHINA PIGATTI
Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDKI in za OKREVANJE
LEKARNA ZANETTI - TRST - Via Mazzini

IGRACE, drobnarije, torbice in drugi predmeti, popravilne punke, Cadel, via Battisti 13. 1289

Gostilna Kamenšek
v Gorici na Kornu št. 8

se priporoča meščanom in okoličanom za obilen obisk. Postreza z najboljšo jedajo in pijačo in odaja tudi sobe za prenočišče.

KOLO TABUCCHI
najtrpežnejše in najcenejše.
Velika zaloga pnevmatikov in potrebnih za kolesa, motorna kolesa in avtomobile.
PID TABUCCHI
TRST
Via XXX ottobre 15

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
Kupuje zlato, srebro in krome. Popravila in prodaja zlatenino. — Cene zmerno.

GIOVANNI PACOR
Trst, Via Coroneo 37

Mehanična delavnica.
Popravila motornih koles in avtomobilov.
Poštene cene. Delo se jamči.

RYA je originalna mazila RYA
ki odpravi radikalno KURJA OČESA.
Dobiva se v vseh lekarnah.
FARMACIA SPONZA - Via Tor S. Pietro 10 - Trst

„LA SCUOLA IN CASA“
(Sola na domu)

je mesečnik, katerega pošila najzanesljivejša šola za korespondenco vsakemu, ki ga zahteva. Ta mesečnik interesira mlade in stare, vse one, ki morajo polagati izpite ali take, ki si hočejo izboljšati ali dobiti kako službo in za one, ki želijo izboljšati svoj položaj ali lastno izobrazbo.

Poslajte še danes vaš naslov šoli za korespondenco "E. Meschini", Roma, Via S. Novembre 96 B. (981)

BOROVEC
kupim v vsaki množini.
Ponudbe na Giuseppe Ballis, Trst, Via Imbriani 7, III.

PODLISTEK

Črni lovec

Zgodovinski roman iz kanadske prošlosti

Spisal James Oliver Curwood
Prevel France Magajna.

Dekličina navada je bila, da si je vselej nabrala polno naročje cvetlic, ko sta prišla iz izčiščenih ali polizčiščenih krajev v bližini Gorndinovega gozda. Zdej je klečala in se smejala Davidu, ki ji je prinašal novih šopov cvetja. Toda nenadoma je mladenič izpustil cvetlice na tla, dvignil deklico in jo tako silovito pritisnil na svoja prsa, da ji je zastala sapa. Nikoli prej je ni tako ognjevit poljubljaj, kot jo je poljubljaj zdej.

Zakričala je priidušeno in se trudila izviti, odtravaje ga z obema rokama od sebe. A navzlic temu

zoperstavljanju ji je srce hotelo počiti od zmagošlavlja in radosti. V Davidovih očeh in na obrazu mu je videla krasno, ognjevit čustvo, ki je končno premagalo njegovo deško ponižnost in plahost. Prenehala je z odporom, si z obema rokama zatisnila oči in naslonila svojo lepo glavo na njegovo bur-na prsa.

Neizmerno vžičenje tega trenutka, ki bo vedno ostalo kot nepozabljiva zora dobe, ko deček postane mladenič in deklica dekle, je pretrgal glas — porogljivo opravičujoč se smeh v njuni neposredni bližini. Izražal je ta glas neprikrivano zabavo nad dogodkom. Odrinjal je Anico od Davida v trenutku in David sam se je bliskovito obrnil v smer, od koder je prihajal.

Izza bezgovega grmičevja, dvanaest korakov od njiju so se prikazali trije možje. Tisti, ki je stopal

korak ali dva pred ostalima, se je smejal, kar se mu je videlo na obrazu, dasi ga je poskušal zreniti. Njegova dva tovariša sta se smehljala s tistim pol veselim, pol zavistnim smehljajem, ki je lasten posvetnjakom, ko jim je sreča došla v milo, da gledajo v radostno zasebnost mladih ljubečih se parov.

Toda komaj se je Anica St. Denis obrnila proti njim, že so jim ugasnili smehljaji na ustih in prvi se je bedasto trudil spremeniti porogljivo usmev na obrazu v nekaj, kar naj bi bilo podobno predpisani pomu in spoštljivemu pozdravu in prošnji za oproščenje.

"Par dieu, prosimo vašo opravičitev, Mademoiselle in Monsieur," je vzkliznil in se globoko priklonil. "Nismo vas opazili niti slišali in mislili smo..."
"Lažet!" mu je pretrgal besede David in se mu približal za korak. "Opazili ste naju in slišali ste naju

in sinesjati ste se nama, kajti niste vedeli, da je gosposidina Anica St. Denis! In mislili ste — kaj?"

Anica ga je potegnila za roko. "David, David — prosim pojdi," je prosila in preden se je mogel obrniti ali jo odgovoriti, je že zdirljala po stezi skozi grmičevje do roba Grozdinovega gozda. David je brezbržno pobral puško in cvetlice ter ji sledil.

"Dobri gospod!" je kliknil eden izmed obeh mož, ki sta ostala zadaj. "Vaudreuil, ali ste v svojem življenju že videli kaj vsaj na polovico tako krasnega? In Vi, De Pean — lepo godijo ste napravili, ko ste nas zvalili k takemu prizoru! In tisti mladi divjak! Kdo je on? Pri nebu, poljubljaj jo je! Obeto jo je imel v svojih rokah! In njej je to ugajalo, če kolikaj razumem o ženskah..."

"Dva lista v svoji zapisnici bi ne porabil, če bi hotel popisati vse ti

sto, česar Vi, Bigot, ne veste o njih," je rekel De Pean. "Ste li po sreči opazili njene lase?"

"Divni se!" je vzkliznil Bigot. "Guvernerstvo bi dal, če bi bil v čevljih onega Indijanca."

"V opankah, hočete reči," je strmotil De Pean odsotnega Davida. "Kar se pa tiče guvernerstva, gospod, dvomim, da bi bila tolikšna cena potrebna, zlasti če bi mislili resno in poverili vso zadevo De Peanu."

François Bigot, poslednji in najmogočnejši kraljev nadzornik v Novi Franciji, se je naglo približal ustju steze, po kateri sta zgibila Anica St. Denis in njen ljubljeneč. Črne oči so mu zagorele v nenadnem ognju in njegovo skoraj zlobno obličje je gorelo v tovski strasti, ko je stegal vrat, da vrže se en pogled na bežečo lepoto, ki je zgibila za grmovjem.

Za njim je gledala njemu preko

ram nekoliko višjeja in daljša postava De Peana, po oblaku in obliki nekoliko gizdalinska toda v premetenosti. Senca in najožji drug je bil De Pean Bigotu, kateremu je za bogastvo in moč, ki mu je za nadzornik bil v stanu podeliti, prodal ljubeznivosti in čare svoje lepe žene Angélie, kar je bilo znano celemu Quebecu.

Za obema, mencaje si roki nad tolstim žleodcem in uživaje redek humor položaja, je stal Markiz de Vaudreuil, sedaj guverner kraljevih pokrajin v Louisiana — bahav, vesel, srečen mož, brez vsake vesti, do prismojenosti, da bi ga raznesla njegova lastna sebičnost; končno pa tudi mož izrednih upravnih zmognosti, katere je pa znal spretno izrabljati v dosego svojih lastnih smotrov.

Kot se je pogostoma pripetilo, je Vaudreuil tudi zdej povedal, kar je mislil.

(Dalje)

Stoletnica žurnalista

Dne 8. oktobra tega leta bo preteklo sto let, odkar je bil rojen Franc Sarcey, ki je bil že več kot petdeset let znamenit žurnalista v Parizu. Najprej je bil profesor, toda kmalu je opustil učenje ter stopil v žurnalizem. Bil je izvrsten kritik. Bil je odkritosrčen, dostojen, pravičen in je brez vseh pomislekov govoril to, kar je mislil. Bil je priprost in iz te priprostosti odbil vse časti, ki so mu jih po zaslugi ponujali. Ni hotel, da bi ga sprejeli v Akademijo nesmrtnih, ki je najvišji sen vseh pisateljev. Leta 1889. so mu ponudili, da bi bil izvoljen, toda on je odklonil. V nekem članku, ki je bil natisnjen v nekem časopisu, je to opravičil na sledeči način: »Kot časnikar sem se pečal z najrazličnejšimi stvarmi, toda jasno je, da sem si pridobil glas v dramski kritiki. Če bi me izbrala Akademija, bi častila v meni le pondeljskega podlistkarja. Ko sem prišel svoj poklic, sem prišel, da bom izražal svoje mnenje odkritosrčno in natančno. Ostal sem zvest tej prisegi; čitajoče občinstvo me je zato jelo čislati. Avtoriteta, kot sem že rekel tolikokrat, ni drugače kot zaupanje drugih. Dan za dnem sem pobiral sadove svoje vztrajnosti. Bal se je namreč, da bi akademija ubila njegovo odkritost, zato je ostal raje navaden žurnalista. Na njegov grob so po njegovem naročilu vtisnili sledeče besede: »Profesor in žurnalista. Umrl je leta 1899. Nihče izmed njegovih nasprotnikov, ki jih je tudi imel, ga ni mogel doseči. Te dni se njegovo rojstno mestoce Dourdan ob Senni pripravlja, da počasti njegovo obletnico.

Gospodarstvo

SEMENA IN GOSPODARSKE POTREBŠČINE

Tržaška kmetijska družba v Trstu ima v zalogi:

KMETIJSKE STROJE

Stiskalnice (preše) za grozdje od 100 in 300 litrov, znamke »Herkules«, grozdne mlince »Excelsior«, stiskalnice (preše) za olje znamke »Herkules«, slamožernice nemške znamke št. 4, 18 in 17, plugi, pluzna telesa, brane, mlečne posemalnike, trčalke za mletje itd.

KMETIJSKO ORODJE

Leseno posodo za grtave: brenčice, brentače, lije, golide, pipe, lesene škatle itd., razno poljsko in vrtno orodje, kakor šape okoličanske, lesene in železne grablje, vile, vrtno škarije, pince za rezanje zelenjave in male za grozdje, ter raznovrstno vsakdanje orodje.

UMETNA GNOLJA

Tomažev žindro. Za vagona naračila imamo na razpolago le še par vagonov. One zadrage, katere ne morejo naračiti celoga vagona od 150 kvintalov, lahko naračijo tudi manjšo množino od 50 kvintalov, katere zaračunamo po L 1.60 za enoto franko vagon dohod v Trst.

Superfosfat: Sprejemamo naročila za vagonске pošiljke.

Kalijeva sol: Vabimo kmetovalce, da čim prej naznanijo svojo potrebo.

Glasi soliter in kalijeva sol smo prejeli. Naročnike vabimo, da naročilo dvignejo.

SEMENA

Semenska pšenica in rž. Pšenico in rž dobimo te dni iz Nemčije. Pšenica »Gentil rosso« iz hribovitih krajev Italije nam je dospela. Naročnike vabimo, da jo dvignejo. Razen tega imamo v zalogi vse vrste ostalih vrtnih in poljskih semen za jesensko in zimsko setev.

OLAJŠEVANJE NAKUPA STROJEV

Da olajšamo nakup potrebnih kmetijskih strojev, je pripravljena družba onim kmetovalcem ali drugim, ki ne morejo plačati nakupa, dovoliti plačevanje na obroke.

Tržaška kmetijska družba v Trstu ul. Torre bianca 19 in Raffineria 7. Tel. 44-39.

BORZNA POROČILA

Trst, 28. septembra 1927.

Amsterdam 731-741, Belgija 252.50-257.50, Francija 71.50-72, London 89.05-89.25, New York 18.26-18.36, Španija 315.75-325.75, Švica 351.40-355.40, Atene 24.24.50, Berlin 431.75-441.75, Bukarešta 11.10-11.60, Praga 54.10-54.60, Ogrska 316-326, Dunaj 253.70-263.70, Zagreb 32.05-32.55.

Uradna cena zlata (27. 9.) 355.45; vojnoškodna, obveznice 70.15.

DAROVI

V počastitev spomina prerano umrlega prijatelja Antona Vodopivec daruje g. I. K. L. 50 za Šolsko društvo. Srčna hvala! (Denar hrani uprava.)

Naročajte in širite
„EDINOST“

Razne zanimivosti

Človeško življenje podaljšano na 50 let

Profesor Voronov, ki je dopel v Budimpešto, kjer ima svojega učenca profesorja Steinach, je tam predaval veliki množici ljudi. Poleg drugega je dejal, da četudi bo metoda o pomlajevanju napredovala, bo kljub temu mogla pripraviti človeka, da bo živel le 150 let, kar bo posebno koristno radi tega, ker se bo lahko na ta način dalo ohraniti življenje različnih generacij, ki prinašajo s svojim izvanrednim umom človeštvu toliko koristi. Kajti koliko množic in veliko obetajočih ljudi je že zgrabila smrt, ko so ravno razvili svoje duševne sile in moči. Ob tej priliki je našel take hitro umrle velike moške: Rafael, Shelly, Bellini, Donizetti, Schubert, Mozart, Bizet, Lermonov itd. Če bi ti živeli do take starosti kot je živel Viktor Hugo, ki je umrl ko devetdesetletni starček, bi marsikaj lepega in slavnega zapustili še za seboj.

Um se ji je omračil

Kmetici Mariji Damm iz Hetzbacha na Bavarskem se je nenadoma omračil um. Vzela je vse svoje štiri otroke stare od štirih do desetih let, peljala jih k več metrov globokemu vodnjaku in jih pometala po vrsti vse v vodnjak. Nato je skočila še sama za njimi. Ljudje so prihiteli takoj k vodnjaku in posrečilo se jim je rešiti mater in najstarejšega otroka. Vsi drugi otroci so našli v vodi svojo prezgodnjo smrt. Mater so oddali regensburški norišnici.

Cela družina umrla na steklini

V vasi Gorčice blizu Sarajeva je umrla cela družina na steklini. Posesniku Učakalu je poginil vol, ki je bil bolan na steklini. Mesto da bi kmet žival pokopal, je meso posušil. Družina je užila to meso, zbolela in sedaj so vsi člani te družine, pet po številu, umrli v bolnišnici in sicer na steklini.

Nevaren gost

V neki hiši, ležeči na Schlierbachercu v bližini Heidelberga na Nemskem, so dobili zelo neprijetnega gosta in sicer tako zvanega medenega hrošča. Ta hrošč je doma v Mali Aziji in se je prvič pojavil pred nekaj leti v Nemčiji, kjer je popolnoma uničil vilo na Gornjem Hesenskem. Ta hrošč ima tako močne čeljusti, da se vsa loti. Ne samo perilo, obleke in les niso varni pred njim, on se loti celo kovine, pregrize tudi vodovodne cevi. Mesto Heidelberg se je obrnilo na zoološki zavod tamonjega vseučilišča za neizprosno boj zoper te hrošče. Namerava jo uničiti te hrošče s posebnimi strupenimi plini. Znanstveno ime tega hrošča, ki zamore uničiti v par dneh vsako poslopje, je niptus hololeucus, je rumene medene barve in je približno tako velik kakor kak srednji pajek.

Katoliški misijon v Kanadi zgoraj

V katoliški misijonski postaji Beauval v Laplonge je nastal iz doslej še neznanih vzrokov požar, pri katerem je zgorelo devetnajst otrok, vsi Indijanci in sestra Lea. V zavodu je bilo vsega skupaj osem in osemdeset otrok. Vsi drugi so se še pravčasno rešili. Ker se jih je pa več oseb ranilo, so prihiteli iz več krajev zdravniki in bolniške sestre v letalih na lice mesta, da so takoj prinesli pomoč in lečila.

Razni dohodki bokarjev.

O tekmi med znanima ameriškima bokserjema dosedanjim svetovnim boricem Dempsey-em in Tunney-em, ki se je vršila pred nekaj dnevi v Chicagu, smo že poročali. Tunney je premagal po hudem boju dosedanjega mojstra. Tunney je dobil en milijon dolarjev; če bi bil dobil odbor na vstopnih več ko tri milijone, bi bilo nakazanih Tunneyu še 250 tisoč dolarjev. Dempsey je dobil samo 540 tisoč dolarjev. Predsednik odbora, ki je organiziral to tekmo, je moral plačati na davkih in pristojbinah 600 tisoč lir, od teh 250 tisoč zavezniki zakladnici in enako vsoto državnih blaginj. O Tunney-u se govori, da bo v najkrajšem času potoval po Evropi in da pride tudi v Rim, kjer bo skušal priti kot dober katoličan do papeža. Na to pojde v vzhodno Afriko streljat leve.

Otok v plamenih

Otok Bogoslov v Behrinskem morju na skrajnem severu med Ameriko in Azijo je že nekaj dni ves v plamenih. Otok zakrivajo pare in dim, iz katerih svigajo visoki zublji. Nešteto gale-

bov in drugih severnih ptičev obletuje otok, ki jim je doslej služil kot bivališče. Daleč na okoli, kakor poroča kapitan ladje, ki se je bila približala gorečemu otoku, je čutil duh po žveplu. Ponoči se zasveti nebo nad otokom v krvavi barvi. Otok Bogoslov je bil odkrit leta 1796. in se je nekaj let pozneje zopet pogreznil. V prvi četrtini devetnajstega stoletja se je pa zopet pojavil nad morskno gladino.

Capablanca postal diplomat

Capablanca je že naš stari znanec. Prav sedaj se vrši v Buenos-Airesu med njim in Rusom Aljehinom tekma za svetovno prvenstvo v šahovski igri. Kakor znano je Capablanca Kubanec. Te dneve je imenoval kubanski predsednik Capablancu za diplomatičnega zastopnika kubanske republike brez stalnega sedeža. Capablanca postane na ta način nekak potujoči poslanik in bo zastopal koristi svoje domovine tam, kamor pride. S tem mu je pa v prvi vrsti omogočeno, da bo potoval na razne šahovske tekme na državne stroške, saj širi s svojimi zmagami sloves svoje domovine.

Prva tvornica pisalnih strojev v Rusiji

Tvornica za precizne stroje M. Gelca v Petrogradu je vladu odstopila pred kratkim zemljišče, kakih 3000 kvadratnih metrov, za gradnjo tvornice pisalnih strojev. Ta tvornica bo prva svoje vrste v Rusiji.

Velikanski proces.

Proces proti moldavskim ciganom, ki so obtoženi ljudozerstva in o katerih smo svoje dni že poročali, se bo vršil komaj drugo leto. Obtožnica obtožuje šest in štirideset ciginov, ki jih bo zagovarjalo sedem in trideset odvetnikov. Porotnikom se predloži štiri tisoč vprašanj. Obtožnica obsega devet in dvajset tiskanih pol. Sodijo, da bo trajal ta proces štiri mesece. Razprava ne bo vzbudila hrupa samo v Čehoslovaški, marveč povsod po svetu in se že pripravljajo večji svetovni listi na to, da odpošljejo posebnega poročevalca.

Grozne razmere.

V Lvovu na Poljskem je umorila sedemnajstletna Stanislava Bende svojega očeta, pri čemer sta ji pomagala mati in brat. Oče je bil znan pijanec in se je pregrešil nad hčerjo v prisotnosti žene in otrok. Stanislava je najprej ustrelila na očeta in ko se je ta branil, sta ga popadla žena in sin in ga držala, da ga je lahko hči večkrat s sekuro udarila po glavi. Sodni komisiji je povedala morilka popolnoma mirno ves potek dejanja.

Po devet in dvajsetih letih.

Dne 11. junija 1898. so naskočili na poti, ki pelje iz Ozda v Miskolez (Ogrsko), trije našeljeni roparji poštne voze, ubili voznika in orožnika, ki je spremljal poštne voze, ranili poštne uradnika, okradli vso pošto, zbežali in zabrisali za sabo vse sledove. Policija je dolgo časa iskala storilce, a vse zaman. Pred desetimi leti je umrl v Omsku v Sibiriji neki kaznjenelec, ki je priznal kit pred svojo smrtjo, da se je udeležil prej omenjenega ropu in obenem ovačil tudi svoja dva tovariša Sikoro in Petika. Sikora je bil kmalu nato ustreljen kot tihošapec na čehoslovaški-ogrski meji, Petika pa niso mogli oblasti izslediti. Komaj te dneve t. j. po devet in dvajsetih letih so ga prijeli v neki budimpeštanski tovarnici, kjer je bil nameščen kot delavec. Čeprav je služil pod tujim imenom, se je policiji posrečilo prijati zadnjega izmed one trojice, ki je oropala poštne voze.

Osem let v zaboju.

Ko je stopil mladi Hasfeld v Varšavi 1. 1919. pred naborno komisijo, se mu je nenadoma omračil um. Starši, čeprav bogati — oče je bil tovarnar mila — niso hoteli oddati sina v kako bolnišnico, marveč so ga potisnili v zabojo in ga zaprli v temno sobico. Komaj sedaj je zvedela varšavska policija za to ujetništvo. Vdrla je v Hasfeldovo hišo, ko so pa prišli do sobe, v kateri je bil zaprt neumni sin, jih je smrad kar vrgel nazaj. Črez čas komaj, ko se je prostor kolikor toliko prezračil, so opazili reveža, ki je prebil osem mučniških let v zaboju in v temni sobi. Revež ni znal več govoriti, le nekaj nerazločnih glasov je spravljaj iz grla. Bil je suh, sama kost in koža ga je bila in brada mu je zrastle no koleno. Hranil se je s krompirjem in suhim kruhom. Ker je bil preslab, ga niso mogli prepeljati v bolnišnico. Policija je nato prišla in zaprla očeta in brata nesrečnega ujetnika, mati je bila že pred kratkim umrla.

Boj med cigani.

V bližini Debrečina na Ogrskem je taborila velika tolpa ciginov. Ko je mlad cigan poljubil lepo ciganke, je ta prizor tak razdražil celo taborišče, ki se je na mah razdelilo v dve polovici. Začel se je

pretep, ki skoraj ni bil več pretep, ampak že pravcati boj. Na lice mesta je morala priti cela kompanija orožnikov, da je pomirila bojujoči se stranki. Na tleh so ležali trije mrtvi, sedemnajst jih je bilo ranjenih, med temi več zelo težko, in končno so orožniki prišli in zaprli še štirideset oseb, ki so se vsi udeležili boja s puškami in bodali. Kaj vse nastane lahko iz enega samega poljuba!

12-milijonska zguba neke romunske trgovine.

Kot javljajo iz Satumare, je tamkajšnja velika trgovina s kolonialnim blagom ustavila plačevanje navedenega izdaja znanja 12 milijonov lejev. Trgovinsko sodišče je proglasilo konkurzni natečaj na to trgovino.

Izvoz jaje iz Estonske v zapadno Evropo.

V prvih osmih mesecih tega leta se je izvozilo iz Estonske 10 milijonov jajc, to je za 25 od sto več nego lani. Glavna tržišča za estonska jajca so v Nemčiji in Angliji.

Gospodinjstvo v srednji Italiji

Narodopisna beležka.

Ceprano, tako se imenuje kraj, v katerem se nahajam. Je to starinska vas, v pokrajini Frosinone.

Prav prijetna je njena lega, s položajni griči, po katerih vidiš same vinske nasade, med njimi reko Liri, katere pridriži iz bližnje gorate pokrajine Abruci in se prav leno vali dalje proti Gaeti.

Prebivalci so večinoma kmetje, kateri se zelo malo zanimajo za moderni svet. Ohranili so še do sedaj mnogo starih rimljanskih običajev. Živijo skromno in zmerno, so zelo pobožni, prijazni in radodarni. Malo jim je mar za kino, ples, itd. Oblečeni so še mnogi v domačo tkanino in kar je še najbolj zanimivo, je to, da nosijo še dandanes neko obutev (»cioces« imenovano), ki je zelo podobna orijentaliskim opankam.

Na najslabše načine praznujejo cerkvene slavnosti in shode. Bilo je na dan cerkvenega patrona sv. Roka (16. avg.). Že v zgodnjih jutranjih urah je bila vsa prepolna ljudstva. Ob 10 je bila slovesna sv. maša, a po maši procesija, kakršna se redkokje na deželi vidi. Zraven je igral neki orkester (60 moži), kateri je prišel iz 400 km oddaljenega Bari-ja. Stal je 18.000 lir. Da ne bi kdo mislil, da sem pogršel število, zapisem še z besedo: osemnajst tisoč lir, katere so si borili kmetje radevolje plačali za to slavnost, ki pa ni edina v letu. (Pri nas bi se težko kaj takega zgodilo.)

Popoldne pa je bilo blagoslovljenje kruha in domačih pridelkov.

Ves popoldne so prihajale te krepke mladenke in žene, s polnimi košarami (jerbas), pod katerimi so se upogibale od teže. Le malenkost pa si je vsaka vzeela nazaj domov, drugo je darovala cerkvi.

Pred njimi in za njimi pa je cvilila neka, na čuden način uglašena godba, katere je v meni vzbudila veliko zanimanje.

Bile so to duše (sompogni jih tukaj imenujejo). Ovčji meh, kakršen je bil pri nas davno od tega v rabi za žito in moko.

Zažit je tako, da dobro drži zrak. Na sprednjem koncu ima pritrditev bezgovno cev, v katero »mužikant« pihla je toliko, da je meh vedno poln. Od zadnjega konca pa visijo tri, klarinetom podobne piščalke, katere igralec v rokah vedno zamenjuje. Vsaka teh piščalk ima le par luknji za višanje in ujanje glasu.

Zraven pa sta igrala še dva druga godca, ki pa sta imela le piščalko brez meha in sta igrala neki, basu podoban glas.

Vsi trije pa so bili oblečeni v one stare noše, katere sem že zgoraj opisal, in s tem je bil vtis na tujega gledalca še zanimivejši.

Priznati moram, da mi je bil ta

dan v zabavo in misli sem si, da se nahajam v starodavnem Rimu. Ako mi slavno uredništvo »Edinosti« ne vrže mojega skromnega članka v koš, se pa še kdaj oglašim.

Miroslav Leban.

Reška pokrajina

TRNOVO

Gospodinjstvo tečaj.

Zavod Naše Ljube Gospe otvori s 15. oktobra šestmesečni gospodinjstveni tečaj za solodrasle mladenke. Uče se kuhati, šivati in krojiti perilo in preprosto obleko in krpati obrabljeno perilo, prati in likati. Gojenke se navajajo k rednosti in snagi, uvajajo se v znanstvo iz verstva, vzgojeslovja, zdravilstva, gospodinjstva in živinoreje. Tudi pouk iz italijanskega jezika jim bo dobrodošel. Sprejmejo se le gojenke, ki so dopolnile 16. starostno leto. Plačuje se mesečno L 200 za hrano in stanovanje in L 10 za pranje. Za potrebna pojasnila se obračati na Zavod Naše Ljube Gospe v Trnovem (Torre-nova di Bisterza). — Kolikiga pomena so taki tečaji, vedo one gospodinjke, ki so ga kdaj pohajale. Vpliv gospodinjstvenih tečajev se pozna pri gospodinjstvu. Red in snaga nista n. pr. važni le za oko, marveč sta tudi stebra dobrega gospodinjstva. Kako veliko vlogo igrajo n. pr. v živinoreji. Saj si umne živinorejce ne moremo misliti brez njih. In gospodinja, ki pojmuje živinorejo le v molži, podpira zelo slabo svojo hišo. Matere, najboljše

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omej. poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema »Dinarje« na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na knjižice, menice, zastave in osebne kredite.
— Obrestna mera po dogovoru. —

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67.

Najstarejši slov. denarni zavod

BEVKOV ROMAN

Jakec in njegova ljubezen

JE IZŠEL

Cena mu je L 2.50; po pošti L 3.—

Na prodaj bo pri vseh dosegljivih razprodajalcih.

MOČ PRETEKLOSTI

Roman v treh delih

Spisala V. J. Križanovska.
Iz rušnice prevedel IVAN VOJK.

Cena L 6.—, po pošti priporočeno L 7.40. V inozemstvo L 8.60 proti vnaprej poslanemu znesku. — Roman je izdal založila Tiskarna Edinost. — Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/I., - Knjigarna J. Štoka, Via Milano 37 v Trstu, - Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Katoliška knjigarna, Gorica, Carducci 4. — Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10) se dobi v knjigarni STOKA.

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, črkami, Lynotype, stereotypijo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d'Assisi 20

W. J. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN (se prodaja)

v TRSTU: v Tiskarni »Edinost«, Via S. Francesco 20 (tudi trdo vezan) in v Knjigarni-papirnici Stoka, Via Milano 37. V GORICI: v Narodni knjigarni, Via Carducci 7, v Knjigarni kat. tisk. društva, Via Carducci 2. V KANALU: pri Izidoru Ivančiču. V IDRJI: pri Franu Cinburk in Valentinu Trevenu. V SOLKANU: pri Mariji Gomišček. V POSTOJNI: pri Antonu Milaycu.

Cena 6.— lir

Po pošti L. 7.50

Prodajalci dobijo običajni popust.

